

A tulsó partról, Batina felől, iderémlik az égbeszökő emlékmű figyelmeztető uja.

Ideát, a hevenyében emelt sánc mögött szürkeegyenruhás katonák sorfala áll résen, mint majd tizenkét esztendővel ezelőtt. Szemben velük az ősi ellenség — a víz; legalább olyan alattomos mint amaz a másik, a tizenkét év előtti.

A csillogó végtelen víztükrön halovány, szegényes napfény játszik. A döntő csatának vége. Elhalt már a jégtorlaszokat bombázó repülőrajok félelmetes dübörgése, és az embernek, a vízzel farkaszemet néző szürke rajvonal láttán, régen elfelejtett mondatok jutnak eszébe.

„Az ellenség előretörését megakadályoztuk... Bezdánnál áll a front...”

A víztükröből, közvetlenül a töltés előtt, kilátszik a bezdáni sportegylet játszóterének kapuja: a felírásos tábla mintha lábujjhegyen pipiskedne, hogy kiérjen a vízből, hogy észrevétesse magát az emberekkel. Gondosan festett betűi mintha sértődötten kiáltanának az emberek felé:

— Én is itt vagyok! Hol vagytok most ti százak és ezrek, akiknek vasárnaponként hosszú esztendőkön át a szórakozás jelképe voltam? Elfelejtettetek?

Az emberek, százak és ezrek azonban rá sem néznek. Csak az idegennek tragikomikus amint pipiskedik, a nyakát nyújtogatja a vízből. A bezdániak számára csupán eggyel több az élet kicsiny örömei közül — amelyek most a védelmi vonalon kívül maradtak...

A Kolut felé vezető utca baloldalán a házak leültek mint a kiskutyák. Hátsó részük amely a víz felé néz megroggyant és sötét világtalan ablaküregeikkel merednek az elmenőre.

Az udvarokban itt-ott a gazda ténfereg. Szedi össze, menti amit menteni lehet:

— Szerencsénk, hogy jött a katonaság. Szombat este, amikor legveszélyesebb volt egy óra alatt kilencszáz repülő katona termett itt. Azok csudát csináltak...

Ugyanezt mondták a Bezdán—koluti vasút mentén, ahol szá-

zak és százak feketélő raja bányászta a földet és rakta a várakozó két vonatszerelvényre.

Az árvédelmi vezérkar ülésén a gyerekarcú alezredek mászt mondott:

— ... sok helyen jártam, de sehol sem dolgozott ilyen önfeláldozóan a polgári lakosság... nélkülük nem tudom mi lett volna...

Vajjon kinek volt igaza?

Kolut...

Háza végében idősebb ember áll és nézi a kert mélyében terpeszkedő vizet.

— Apad?

— Apad. Tegnap óta több mint harminc centit leapadt...

— Sok ház összedőlt itt?

— Sok. A falu másik végén...

— Baj.

— Az. De jobb így... inkább egy falu pusztuljon el mint amarra lent a gyarak. Ha itt meg nem állítjuk a vizet még Noviszád is úszott volna. Egy falut, két falut is könnyű felépíteni...

Eszembe jutott az az ember aki kijelentette, hogy majd akkor vesz lapátot a kezébe, ha az ő háza elé ér a víz. Mert ilyen is akadt egy-kettő, mondják...

Végig a hosszú utcán az üres házakon zöld cédulák: „... tilos a bemenet”. Az egyik ház előtt arcán bocsánatkérő mosollyal egy ember áll.

— Visszahoztam kérem az aprójószágot, hogy el ne pusztuljon — a takarmány itt maradt...

Miután rájön, hogy nem vagyunk hivatalos közegek és nem vonjuk felelősségre mert megszegte a biztonsági intézkedéseket, egy kissé felszabadul.

— Itt volt már a víz egészen a kapuban...

— A ház nem volt víz alatt?

— Nem.

— Akkor miért ragasztották ki a zöld cédulát?

— Belülről is jött a víz. Megingatta az alapot, felmászott a falakon... ilyen ez az egész sor...

Az egyik udvaron felszerelt fecskendő áll. A nyitott pinceajtót csődület állja körül. Kiszivattyúztak valamennyi vizet és most csákllyakkal, kötelekkel halásznak valamit.

Egy hordó bort.

A házon ott a zöld cédula, de nem törődik vele senki. A gazda irányítja a hadműveletet, a többiek pedig csillogó szemmel, fel-alá mozgó ádámcsutkával, segítenek.

Az udvaron rongydarabok és sárbataposott szalma. Közötte valami fehér villan. Megnézem: kártya — Jolly-Jocker.

A faluvégen, ahonnan már csak a messzi víz és egy-két rombadőlt, elöntött tanya látszik, egy ember áll:

A fák közül egy csónak bukkan elő. Az ember odakiált:

— Mi újság?

— Ott vannak még — felelik a csónakosok.

Az ember felénk fordul.

— Rókák — mondja — körülvette őket a víz. Jó lenne megfogni őket.

Megyünk vissza a faluba.

Az egyik ház tornácán asztal, előtte két kisgyerek ül a vöröslő, hideg délutáni napsütésben. Be vannak bugyolálva, kendőbe, kabátba. Előttük könyv. A kislány kezében ceruza és szemmellátható erőfeszítéssel ír valamit.

Az udvaron valaki lármázik. A kisfiú időnként odasandít, aztán hirtelen, hogy észre ne vegyék, ő is belenyomja orrát a könyvébe.

A háznak nincsenek ablakai. Csak az üres keretek. Az utcai falon ott fityeg a zöld cédula.

A népbizottságban cseng a telefon:

— Halló, itt Kolut! Helyi árvízvédelmi központ... igen... igen...

Egy idősebb nő kardoskodik az elnökkel.

— Hagyjuk a vitát, be kell tiltani a kutak használatát...

...tifuszveszély... minden kutat fertőtlenítünk.

Az elnök lemondóan bólint.

— Az orvosoknak lakást kell biztosítani.

— Menzát is kell szerveznünk gyorsan...

Az első vonal megerősítette állásait. Jönnek a segédcapatok...

Alkonyodik amikor visszaindulunk Bezdán felé. A távolban vörösebe játszik és csillog a roppant víz. Szelíd, csendes és ártatlan.

Ha nem láttam volna a rombadőlt házakat, a zöld cédulákat, kilakoltatott embereket, ha nem tudnám, hogy megfertőzte a kutakat, elvitte a jószág takarmányát, kizavarta a vadat rejtekéből, megfojtotta a mezőn a csirázó életet, nem is félnék tőle.

Mindig azt hittem, hogy csak a tűzvéstől lehet félni. Most már tudom, hogy ettől is lehet. Ez másfajta veszedelem. Hideg, könyörtelen mint a kigyó: előbb megbűvöl, azután körétekerődik és megfojt.

Most tehetetlen. Nyálkás, hideg testével, fáradtan nyúlik el a töltés mentén. Eszembe jut a szürke rajvonal, a földhányók a vasútvonal mentén, az öreg mérnök a járási árvédelmi központban, aki már napok óta alig aludt valamit, a csendes bácskai falvak és virágzó városok amarra dél felé — és mint a sóhajtás, felszakad belőlem a megkönnyebbülés.